

Л.М. ШИМАНОВСЬКА-ДІАНИЧ, О.В. ЛОЗОВА, Б.С. КОЛОМІЄЦЬ

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКООРІЄНТОВАНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СУЧАСНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ НА ГРУНТІ ВИКОРИСТАННЯ НЕЙРОМЕНЕДЖМЕНТУ ЯК МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ

Стаття присвячена дослідженню можливостей розвитку безпекоорієнтованого менеджменту, заснованого на міждисциплінарному підході – нейроменеджменті, який інтегрує знання з нейронауки, психології та менеджменту. Автори аналізують ключові аспекти цього підходу, зокрема можливість його застосування в управлінні організаціями, включаючи заклади освіти. Виявлено основні точки дотику між нейро- та безпекоорієнтованим менеджментом, такі як управління стресом, прийняття рішень, когнітивні здібності, а також розвиток емоційного інтелекту. Акцент зроблено на здатності нейроменеджменту підвищувати ефективність управління, покращувати комунікацію, мотивацію, адаптацію до змін та сприяти розвитку інновацій. Автори підкреслюють, що в сучасних умовах, зокрема в контексті війни та економічної нестабільності, інтеграція цих двох підходів є важливим інструментом для створення стійких та адаптивних систем управління. Нейроменеджмент сприяє покращенню психологічного благополуччя співробітників та студентів через інструменти оцінки когнітивних здібностей, моніторинг стресу, практики майндфулнес, а також через персоналізацію навчальних та мотиваційних стратегій. Значна увага приділена використанню нейроменеджменту в закладах освіти, адже він не лише знижує ризики конфліктів, а й стимулює креативність і адаптивність студентів та викладачів. Поєднання обох підходів дозволяє створити культуру безпеки, що враховує як фізичну, так і психологічну складову, формуючи довіру та взаємопідтримку серед учасників освітнього процесу. Таким чином, представлений матеріал не лише висвітлює концепцію нейроменеджменту, а й розкриває її інтеграцію з безпекоорієнтованим підходом, спрямовану на створення стійких організаційних рішень у складних умовах сучасності. Обговорені перспективи впровадження цих інструментів дають змогу більш ефективно адаптувати управлінські процеси до динамічних змін зовнішнього середовища.

Ключові слова: безпекоорієнтований менеджмент; нейроменеджмент; міждисциплінарний підхід; заклади освіти; емоційний інтелект; стрес-менеджмент; когнітивні здібності; адаптивність; культура безпеки; інновації

L. SHYMANOVSKA-DIANYCH, O. LOZOVA, B. KOLOMIETS

FORMATION OF SECURITY-ORIENTED MANAGEMENT IN MODERN EDUCATIONAL INSTITUTIONS BASED ON THE USE OF NEUROMANAGEMENT AS AN INTERDISCIPLINARY APPROACH

The article is devoted to exploring the possibilities of developing security-oriented management based on an interdisciplinary approach—neuromanagement, which integrates knowledge from neuroscience, psychology, and management. The authors analyze the key aspects of this approach, in particular, its potential application in managing organizations, including educational institutions. The main points of intersection between neuro- and security-oriented management are identified, such as stress management, decision-making, cognitive abilities, and the development of emotional intelligence. Emphasis is placed on the ability of neuromanagement to enhance management efficiency, improve communication, motivation, adaptability to change, and foster innovation. The authors stress that in modern conditions, particularly in the context of war and economic instability, integrating these two approaches is an important tool for creating resilient and adaptive management systems. Neuromanagement contributes to the psychological well-being of employees and students through tools such as cognitive ability assessment, stress monitoring, mindfulness practices, and the personalization of learning and motivational strategies. Significant attention is given to the use of neuromanagement in educational institutions, as it not only reduces conflict risks but also stimulates creativity and adaptability among students and faculty. The combination of both approaches allows for the creation of a safety culture that accounts for both physical and psychological components, fostering trust and mutual support among participants in the educational process. Thus, the presented material not only highlights the concept of neuromanagement but also reveals its integration with a security-oriented approach, aimed at creating sustainable organizational solutions under the complex conditions of modernity. The discussed perspectives on implementing these tools enable more effective adaptation of management processes to the dynamic changes of the external environment.

Keywords: security-oriented management; neuromanagement; interdisciplinary approach; educational institutions; emotional intelligence; stress management; cognitive abilities; adaptability; safety culture; innovation

Постановка проблеми. У сучасному світі, де швидкість змін і технологічний прогрес стають нормою, управління закладами освіти потребує нових підходів. Нейроменеджмент, як міждисциплінарна галузь, що поєднує нейронауку, психологію, менеджмент та освіту пропонує низку інноваційних рішень для цього, і, зокрема, для формування безпекоорієнтованого менеджменту. Цей підхід дозволяє враховувати психофізіологічні аспекти людської діяльності, що є особливо важливим у контексті створення безпечного освітнього середовища.

Крім того, таке поєднання є особливо важливим для України і для українських закладів освіти які вимушені здійснювати та забезпечувати освітній процес в умовах війни. І на користь цього існує декілька вагомих причин. По-перше, війна та соціальні потрясіння залишають глибокі психологічні сліди на всіх учасниках освітнього процесу, а

використання нейроменеджменту може допомогти зрозуміти і підтримати людей, які пережили травму, через впровадження психологічних практик у навчальний процес.

По-друге, в умовах нестабільності важливо враховувати емоційний стан всіх учасників освітнього процесу, щоб забезпечити їх психологічну безпеку і сприяти ефективному навчальному процесу. Крім того, в умовах загрози безпеки заклади освіти повинні стати місцем, де всі учасники освітнього процесу відчуватимуть себе захищеними і саме безпекоорієнтований менеджмент дозволяє створити такі умови, які знижують ризики і забезпечують фізичну безпеку.

По-третє, інтеграція нейроменеджменту допомагає формувати довіру між учасниками освітнього процесу та батьками, що є критично важливим для стабільності освітнього процесу. Одночасно, нейроменеджмент сприяє розвитку гнучких стратегій

управління, що дозволяє закладам освіти швидше адаптуватися до змін у соціально-економічному середовищі.

По-четверте, використання сучасних технологій та психологічних методик може допомогти закладам освіти впроваджувати інновації, що підвищують якість навчання, а поєднання обох підходів дозволяє формувати у учнів та студентів навички, необхідні для успішної адаптації в сучасному світі, включаючи критичне мислення, емоційну стійкість та навички співпраці.

По-п'яте, нейроменеджмент допомагає в розробці стратегій, які враховують потреби всіх учасників освітнього процесу, що є важливим для сталого розвитку освіти в Україні. У той же час, заклади освіти можуть стати центрами підтримки для місцевих громад, впроваджуючи програми, що базуються на принципах нейроменеджменту та безпеки, а поєднання цих підходів може допомогти зміцнити соціальну згуртованість та взаємодію між різними групами населення, що є важливим у контексті повоєнного відновлення економіки України і сфери освіти, зокрема.

Все вищезазначене підтверджує актуальність та важливість обраної для дослідження теми та визначення її мети.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями пов'язаними з дослідженням такого напрямку менеджменту як нейроменеджмент займалися такі науковці як Г. Шнейдер [23], Б. Громовик, Л. Унгурян [4], Р. Glimcher, С. Camerer, Е. Fehr, Р. Poldrack [21], А. Berns [20.], В. Néstor [22.].

Що стосується безпекоорієнтованого управління то ці питання останнім часом досить потужно набувають актуальності та поширення у вітчизняних фахових дослідженнях. Проте, значна кількість наукових розробок присвячена управлінню економічною безпекою та управлінню ризиками підприємств. Так, В.І. Притис, Н.І. Гавловська, Є.М. Рудніченко досліджували інституціональне середовище формування системи безпекоорієнтованого управління підприємствами на основі інтеграції діяльності держави, недержавних органів управління економікою та безпосередньо суб'єктів господарювання [16] та базові категорії безпеко-орієнтованого підходу [17]. В.І. Притис досліджував умови реалізації, методичне та організаційне забезпечення безпеко-орієнтованого управління підприємствами на прикладі підприємств будівельної галузі [18,19]. І.О. Башинська розкривала безпекоорієнтоване управління промисловим підприємством з позиції ризикостійкості та обґрунтовувала основні аспекти концептуального базису механізму безпекоорієнтованого управління підприємством, спираючись на концепцію прийнятного ризику [2, 3]. Л.А. Кримчак, В.В. Гарбузюк, М.М. Рудніченко, І. П. Романюк досліджували сутність безпеко-орієнтованого управління з адаптацією до реалій діяльності закладів охорони здоров'я та визначили основні його складові – систему управління

економічною безпекою та систему управління ризиками та запропонували концептуальну модель удосконалення механізму безпекоорієнтованого управління діяльністю закладу охорони здоров'я [7, 8]. А.Г. Івченко досліджувала вектори, можливості та загрози безпекоорієнтованого розвитку підприємства, концептуальні засади забезпечення безпекоорієнтованого розвитку підприємства в Україні (типи безпекоорієнтованого розвитку підприємства, вектори безпеко-орієнтованого розвитку підприємств, шляхи реагування на загрози у забезпеченні безпеко-орієнтованого розвитку підприємств в Україні) [5, 6], Р.В. Мороз та О.В. Завгороднюк узагальнили основні постулати безпекоорієнтованого управління підприємством [9].

Віддаючи належне науковим напрацюванням цих вчених з вищезазначеної проблематики, варто зауважити, що дослідження питань формування та впровадження безпекоорієнтованого менеджменту підприємствами, і особливо закладами освіти на ґрунті міждисциплінарного підходу – нейроменеджменту, зокрема в умовах війни в Україні, ще не отримали належної глибини.

Мета і завдання статті. Метою статті є дослідження можливостей подальшого розвитку безпекоорієнтованого менеджменту, який базується на використанні міждисциплінарного підходу – нейроменеджменту, сформованого на ґрунті цілого комплексу нейронаук, виокремлення основних напрямів його використання у контексті управління будь-якою організацією, у тому числі і закладами освіти та основних точок дотику між нейро- та безпекоорієнтованим менеджментом задля формування відповідної системи управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток управлінської науки обумовлений тим що класичні управлінські технології потребують нових підходів, нового осмислення, нових інструментів організації, управління, контролю та мотивації. Протягом останніх двох десятиліть вчені отримали нове, більш глибоке уявлення про людську поведінку внаслідок інтеграції таких наук, як психологія (дослідження людської свідомості та поведінки) та неврологія (вивчення анатомії і фізіології мозку). На стику двох наук сформувався новий напрям – нейронаука, яка включає в себе: нейроменеджмент, нейролідерство, нейробиологію та нейротехнології. Нейронаука займається дослідженням, які частини мозку реагують на різні види стимулів, пов'язаних з соціальною взаємодією.

Термін «нейроменеджмент» був вперше сформований в 2006 році Кінгуо Ма, професором і директором лабораторії Нейроменеджменту Чжецзянського університету. Перша згадка про нейроменеджмент і вивчення роботи мозку за допомогою медичних досліджень асоціюється з ім'ям Девіда Рока, засновника Інституту нейролідерства. Нейроменеджмент (англ. Neuromanagement) – новий науково-практичний напрямок на стику нейробиології, психології та менеджменту [1]. Мета фахівців, що займаються нейроменеджментом – допомогти організаціям реалізовувати свій потенціал через

розуміння процесів роботи мозку і розумової діяльності людини на індивідуальному, командному та організаційному рівні [4].

Таким чином, на наш думку, нейроменеджмент — це міждисциплінарний підхід в управлінні, що використовує знання з нейронауки, психології та менеджменту для покращення управлінських процесів і розвитку персоналу. Виходячи з цього, основна мета нейроменеджменту — зрозуміти, як функціонує мозок людини в робочому середовищі, і використовувати ці знання для підвищення ефективності, мотивації, комунікації та прийняття рішень.

Варто зазначити, що нейроменеджмент набуває популярності в Україні і для цього є кілька ключових причин. В перш чергу, це зростання усвідомлення важливості психічного здоров'я в умовах сучасних викликів, таких як війна та економічні труднощі, а нейроменеджмент пропонує ефективні інструменти для управління стресом і емоціями.

Важливу роль відіграє актуальність інтеграція науки в управлінські практики, а нейроменеджмент базується на наукових дослідженнях у сфері нейробіології та психології, що робить його більш обґрунтованим і ефективним у порівнянні з традиційними методами управління.

Крім того, використання нейроменеджменту допомагає покращити продуктивність працівників через розуміння їхніх психологічних потреб і мотивацій, що веде до більшої ефективності в роботі і дозволяє організаціям швидше адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, що є важливим в умовах нестабільності.

Важливим аспектом сучасності є розвиток емоційного інтелекту, а нейроменеджмент сприяє саме цьому, що покращує комунікацію та співпрацю в командах, а також підвищує рівень задоволеності працівників. Застосування нейроменеджменту може стимулювати креативність і інноваційність, що є важливими для розвитку бізнесу та освіти. В умовах зростання попиту на навчання, збільшення кількості курсів і тренінгів з нейроменеджменту в Україні сприяє популяризації цієї дисципліни серед керівників і фахівців. Це дозволило нам виокремити основні напрями використання нейроменеджменту у контексті управління будь-якою організацією, у тому числі і закладами освіти (рис.).

Якщо проілюструвати як це працює на практиці, то, наприклад, при управлінні змінами, нейроменеджмент допомагає зрозуміти, як люди реагують на зміни, і знижує рівень опору через адаптацію до когнітивних потреб. З метою покращення комунікації, керівники можуть використовувати принципи активного слухання та емпатії для побудови довіри, а при формуванні та впровадженні мотиваційних стратегій знання про дофамінові системи мозку допомагають налаштовувати винагороди так, щоб вони стимулювали максимальну продуктивність. При цьому, основні інструменти нейроменеджменту, які дозволяють реалізовувати вищезазначені напрями це: нейротести для оцінки когнітивних здібностей;

методи вимірювання рівня стресу (наприклад, моніторинг частоти серцевих скорочень чи рівня кортизолу); практики майндфулнес і медитації для покращення фокусу і зниження стресу тощо.

Це все дає підстави говорити, що нейроменеджмент відкриває нові можливості для ефективного управління, роблячи його більш персоналізованим та орієнтованим на потреби людей.

Рис. - Основні напрями використання нейроменеджменту у контексті управління організацією

Розроблено авторами

Проте, одним із завдань нашого дослідження є визначення того, яким чином можна поєднати нейроменеджмент і безпекоорієнтований менеджмент підприємства, а саме закладів освіти, адже обидва підходи мають на меті оптимізацію управлінських процесів, зокрема в контексті забезпечення стабільності, ефективності та адаптивності організації, особливо нині, в умовах війни. На нашу думку, основні точки дотику між нейроменеджментом

та безпекоорієнтованим менеджментом підприємства можуть бути представлені таким чином (табл.).

Отже, поєднання цих двох підходів дозволяє створити більш адаптивну та стійку систему управління, що враховує як фізичну, так і психологічну безпеку та розробити і запровадити потужні інструменти і механізми для управління закладами освіти.

Таблиця - Основні точки дотику нейро-менеджменту та безпекоорієнтованого менеджменту в управлінні закладами освіти

№ №	Основні точки дотику	Безпеко-орієнтований менеджмент	Нейро-менеджмент
1	Прийняття рішень в умовах стресу та ризику	Акцент робиться на управлінні ризиками та кризами	Досліджується, як мозок реагує на стресові ситуації, що впливає на прийняття рішень, що дозволяє створювати моделі поведінки керівників та співробітників у складних ситуаціях, оптимізуючи їхні дії
2	Фокус на когнітивних здібностях	Використовуються знання з нейроменеджменту для розвитку когнітивних стратегій оцінки ризиків та безпечного реагування на небезпеки	Дослідження, як покращити концентрацію, пам'яті та прийняття рішень у працівників
3	Розвиток емоційного інтелекту	Розуміння емоційного стану співробітників, їхньої здатності діяти в команді та підтримувати психологічну стійкість	Допомога у розвитку емоційного інтелекту, що є ключовим для забезпечення безпеки в організації
4	Навчання і розвиток персоналу	Організація тренінгів з безпеки, з використанням методів де знання повинні бути добре закріплені та легко застосовуваними	Пропозиція ефективних підходів до навчання, які враховують, як мозок засвоює інформацію
5	Культура безпеки	Інтеграція різноманітних аспектів мотивації та поведінки працівників для створення середовища, де безпека стає пріоритетом	Сприяння формуванню корпоративної культури через вплив на мотивацію та поведінкові звички працівників

Визначимо кілька ключових аспектів, які допоможуть інтегрувати ці два підходи.

1. Розуміння емоцій і їх вплив на безпеку. Нейроменеджмент може допомогти у дослідженні та розвитку емоційного інтелекту через вивчення

емоційних реакцій учасників освітнього процесу на різні ситуації, що дозволить виявити потенційні ризики для безпеки (наприклад, стрес або тривога можуть призводити до агресивної поведінки або інших проблем). Безпекоорієнтований менеджмент може сприяти психологічній підтримці, через впровадження відповідних програм, які базуються на нейробіологічних дослідженнях, що дозволить створити більш безпечне середовище для навчання.

2. Створення безпечного середовища. Нейроменеджмент може допомогти в створенні відповідного фізичного середовища, зокрема, у дизайні простору, який знижує стрес і сприяє позитивному емоційному стану учнів (наприклад, використання природного освітлення і комфортних зон для навчання). Безпекоорієнтований менеджмент може сприяти формуванню культури безпеки, що базується на розумінні нейропсихології і забезпечує більшу довіру між учасниками освітнього процесу.

2. Адаптація управлінських стратегій. Використання нейроменеджменту може сприяти персоналізації навчання, через адаптацію навчальних програм до індивідуальних потреб учнів, що може зменшити стрес і підвищити їхню залученість, та знизити ризики конфліктів. Безпекоорієнтований менеджмент, через розробку та реалізацію кризових планів, які враховують нейробіологічні аспекти реакції людей на стрес, може сприяти підвищенню ефективності управлінських рішень у надзвичайних ситуаціях.

4. Використання технологій. Застосування технологій нейроменеджменту для моніторингу емоційного стану учнів, студентів може допомогти виявити проблеми на ранніх стадіях і вжити заходів для запобігання конфліктам. Використання аналітичних інструментів безпекоорієнтованого менеджменту для обробки даних про освітній процес і емоційний стан учнів, студентів може допомогти в прийнятті обґрунтованих управлінських рішень.

5. Навчання та розвиток персоналу. Проведення тренінгів з нейроменеджменту для викладачів та адміністрації закладів освіти сприятиме розумінню і набуттю практичних навичок його застосування в контексті безпеки. Створення платформ для обміну досвідом між закладами освіти, що впроваджують обидва підходи, може сприяти розвитку нових ідей і практик безпекоорієнтованого менеджменту.

Підтвердженням цих висновків є конкретні приклади такого поєднання в діяльності як зарубіжних так і українських закладів освіти, які ґрунтуються на принципах нейроменеджменту.

Наприклад Університет Каліфорнії, Берклі (США) реалізує спеціальні програми психологічної підтримки, які використовують нейропсихологічні методи для підтримки студентів під час стресових періодів, таких як іспити або кризи, а індивідуальні консультації та групові заняття допомагають студентам розвивати навички емоційної регуляції. Звичними є і тренінги з реагування на надзвичайні ситуації, які враховують нейробіологічні реакції на стрес, допомагаючи студентам і персоналу краще підготуватися до можливих загроз [10].

Університет Торонто (Канада) реалізує програми, які поєднують нейроменеджмент з навчальними курсами,

навчаючи студентів стратегіям управління стресом та емоціями. Крім того, в університеті запроваджено моніторинг психоемоційного стану через використання аналітичних платформ для збору даних про психоемоційний стан студентів, що дозволяє адміністрації своєчасно реагувати на проблеми [11]. Університет Оксфорда (Велика Британія) має програму Wellbeing, яка фокусується на добробуті студентів, включаючи тренінги з нейропсихології, що допомагають студентам управляти своїми емоціями та стресом. В університеті розроблено плани дій у разі кризових ситуацій, що враховують нейробіологічні аспекти реакції на стрес, зокрема навчання персоналу [12]. Університет Мельбурна (Австралія) пропонує послуги психологічної підтримки, які включають нейропсихологічні техніки для допомоги студентам у подоланні стресу, а також програми навчання, які навчають студентів розуміти та регулювати свої емоції, а також взаємодіяти з іншими [13]. Університет Копенгагена (Данія) реалізує програми, що сприяють створенню здорового навчального середовища, використовуючи нейробіологічні дані для покращення фізичного простору (освітлення, звукоізоляція тощо). Професорів навчають методам, які враховують нейробіологічні аспекти навчання та взаємодії зі студентами, що допомагає створити підтримуюче середовище [14].

Серед українських університетів так само спостерігається впровадження нейро- та безпекоорієнтованого менеджменту в університетах. Здебільшого через впровадження програм психологічної підтримки студентів та науково-педагогічних працівників, розробку та впровадження заходів кризового управління (плани дій на випадок надзвичайних ситуацій, які враховують психологічні аспекти реагування студентів і персоналу), створення безпечного навчального середовища, включаючи програми, що сприяють розвитку емоційної стійкості учасників освітнього процесу, створення психологічних служб [15].

Висновки та перспективи подальших досліджень.

На підставі вищевикладеного матеріалу можна зробити висновок про те, що поєднання нейро-менеджменту і безпекоорієнтованого менеджменту може суттєво підвищити ефективність управління закладами освіти. Така інтеграція наукових знань про мозок і поведінку людей з практиками, спрямованими на забезпечення безпеки дозволяє створити більш гармонійне та продуктивне освітнє середовище адже у сучасному світі заклади освіти стикаються з різними загрозами, включаючи насильство, тероризм та природні катастрофи, а система безпекоорієнтованого менеджменту допомагає створити безпечне середовище для всіх учасників освітнього процесу. Безпечне і підтримуюче середовище сприятиме кращій концентрації учнів, студентів, що позитивно впливатиме на їхню продуктивність і успішність у навчанні. Крім того, заклади освіти, які впроваджують ці підходи, демонструють свою відповідальність перед суспільством, що підвищує їхній авторитет і довіру з боку громади.

Таким чином, впровадження системи безпекоорієнтованого менеджменту, що ґрунтується на нейроменеджменті, є критично важливим для закладів освіти і потребує формування відповідної системи управління, що і буде предметом наших подальших досліджень.

Список літератури

1. Баранов В.М. Нейроменеджмент як сучасний напрям розвитку управління Науковий вісник Львівської академії. Серія: Економіка, менеджмент та право. 2021 р. Випуск 3; 4. С. 91-97. DOI 10.33251/2707-8620-2021-3-4-91-97
2. Башинська І.О. Ризикостійкість як критерій безпекоорієнтованого управління промисловим підприємством. Бізнес Інформ. 2019. № 11. С. 330–336. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-11-330-336>
3. Башинська І.О. Механізм забезпечення безпекоорієнтованого управління промисловим підприємством. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. Вип. 6(2). С. 21-26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-6-28>
4. Громовик Б.П. Нейроекономіка: концептуальні питання та значення для фармації. Одес. мед. журн. 2012. № 1. С. 12–14
5. Івченко А. Г. Безпекоорієнтований розвиток підприємства: вектори, можливості та загрози. Бізнес Інформ. 2023. № 12. С. 368–378. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-12-368-378>
6. Івченко А.Г. Концептуальні засади забезпечення безпекоорієнтованого розвитку підприємства в Україні. Вісник економічної науки України. 2023. № 2 (45). С. 129–137. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2\(45\)](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2(45))
7. Кримчак Л. А., Гарбузюк В. В., Романюк І. П. Удосконалення механізму безпекоорієнтованого управління діяльністю закладів охорони здоров'я в умовах децентралізації державного управління. Innovation and Sustainability. 2022. Iss. 2. С. 55–60. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.2.55.60>
8. Кримчак Л. А., Гарбузюк В. В., Рудніченко М. М., Романюк І. П. Ідентифікація ризиків діяльності закладів охорони здоров'я в системі безпекоорієнтованого управління. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2021. Т. 6, № 3. С. 184–189. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2021-3-25>
9. Мороз, Р., Загороднюк, О. Постулати безпекоорієнтованого управління підприємством. Економіка та суспільство. 2024, (68). С. 116-122 <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-116>
10. Офіційний сайт університету Берклі, Каліфорнії. <https://www.berkeley.edu/campus-life/health-safety/>
11. Офіційний сайт університету Торонто: <https://www.utoronto.ca/faculty-staff>
12. Офіційний сайт університету Оксфорд: https://www.experienceoxfordshire.org/product/oxford-university-city-OOUBzg849-xgw_Hsd8zAzKqaK4CdPoUicubA85xoCUJgQAvD_BwE
13. Офіційний сайт університету Мельбурна: <https://www.unimelb.edu.au/respect>
14. Офіційний сайт університету Копенгагена: <https://about.ku.dk/>
15. Офіційний сайт Полтавського університету економіки і торгівлі: <https://puet.edu.ua/>
16. Притис В.І., Гавловська Н.І., Рудніченко Є.М. Інституціональне середовище формування системи безпекоорієнтованого управління промисловими підприємствами в умовах глобалізаційних змін. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2018. № 6(1). С. 230–232. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2018-264-6\(1\)-230-232](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2018-264-6(1)-230-232)
17. Притис В. І., Гавловська Н. І., Притис Н. І., Рудніченко Є. М. Дослідження базових категорій безпекоорієнтованого підходу в управлінні підприємствами. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2019. № 2. С. 23–30. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2019-26-2-23-30>
18. Притис В.І. Умови реалізації безпекоорієнтованого управління підприємствами з урахуванням існуючих загроз. Бізнес Інформ. 2020. № 3. С. 453–459. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-453-4594>

19. Притис В.І. Методичне та організаційне забезпечення безпекоорієнтованого управління підприємствами. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2020. № 1. С. 94–99. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-278-1-18>.
20. Ariely Berns. Neuromarketing: the hope and hype of neuroimaging in business. Nature Reviews Neuroscience. URL: <http://www.nature.com/nrn/journal/v11/n4/full/nrn2795.html>. (дата звернення: 24.02.2025)
21. Schneider Gerald E. Brain Structure and Its Origins: in Development and in Evolution of Behavior and the Mind. The MIT Press, 2014. 728 p

References (transliterated)

1. Baranov V. (2021). Neyromanagement yak suchasnyy napryam rozvytku upravlinnya. [Neuromanagement as a modern direction of management development] *Naukovyy visnyk Litnoyi akademiyi. Seriya: Ekonomika, menedzhment ta pravo*, [Scientific Bulletin of the Flight Academy. Series: Economics, Management, and Law] 3(4), 91–97. <https://doi.org/10.33251/2707-8620-2021-3-4-91-97>
2. Bashynska I. (2019) Ryzykostiikist yak kryterii bezpekoorієntovanoho upravlinnia promyslovym pidpriemstvom [Risk tolerance as a criterion for safety-oriented management of an industrial enterprise]. *Biznes Inform*. [Business Inform], no. 11, pp. 330–336. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-11-330-336>
3. Bashynska I. (2019) Mekhanizm zabezpechennia bezpekoorієntovanoho upravlinnia promyslovym pidpriemstvom [Mechanism for ensuring safety-oriented management of an industrial enterprise]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, [Problems of a Systemic Approach in Economics] no. 6(2), pp.21–26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-6-28>
4. Hromovskiy, B. (2012). Neuroekonomika: kontseptualni pytannia ta znachennia dlia farmatsii [Neuroeconomics: Conceptual Issues and Significance for Pharmacy]. *Odes. med. zhurn.* 1, pp.12–14. [in Ukrainian].
5. Ivchenko A. (2023) Bezpekoorієntovanyi rozvytok pidpriemstva: vektory, mozhlyvosti ta zahrozy [Safe-ty-oriented development of the enterprise: vectors, opportunities and threats]. *Biznes Inform*. [Business Inform] no. 12, pp.368–378. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-12-368-378>
6. Ivchenko A. (2023) Kontseptualni zasady zabezpechennia bezpekoorієntovanoho rozvytku pidpriemstva v Ukraini [Conceptual principles for ensuring security-oriented development of enterprises in Ukraine]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, [Bulletin of Economic Science of Ukraine]. no. 2(45), pp. 129–137. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2\(45\).129-137](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2(45).129-137)
7. Krymchak L., Harbuziuk V., Romaniuk I. (2022) Udoshkonalennia mekhanizmu bezpekoorієntovanoho upravlinnia diialnistiu zakladiv okhorony zdorovia v umovakh detsentralizatsii derzhavnoho upravlinnia [Improving the mechanism of safety-oriented management of the activities of health care institutions in the context of decentralization of state administration]. *Innovation and Sustainability*, [Innovation and Sustainability]. no. 2, pp. 55–60. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.2.55.60>
8. Krymchak L., Harbuziuk V., Rudnichenko M., Romaniuk I. (2021) Identyfikatsiia ryzykiv diialnosti zakladiv okhorony zdorovia v systemi bezpekoorієntovanoho upravlinnia [Identification of risks in the activities of health care institutions in the system of safety-oriented management]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, [Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology]. no. 6/3, pp.184–189. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2021-3-25>
9. Moroz, R., Zahorodnyuk, O. (2024). Postulaty bezpekoorієntovanoho upravlinnya pidpriemstvom [Postulates of Security-Oriented Management of an Enterprise]. *Ekonomika ta suspiil'stvo*. [Economics and Society]. (68), 116–122. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-116>
10. Офіційний сайт університету Берклі, Каліфорнії. <https://www.berkeley.edu/campus-life/health-safety/>
11. Офіційний сайт університету Торонто: <https://www.utoronto.ca/faculty-staff>
12. Офіційний сайт університету Оксфорд: https://www.experienceoxfordshire.org/product/oxford-university-cityxgw_Hsd8zAzKqK4OIjSPoUicubA85xoCUJgQAvD_BwE
13. Офіційний сайт університету Мельбурна: <https://www.unimelb.edu.au/respect>
14. Офіційний сайт університету Копенгагена: <https://about.ku.dk/>
15. Офіційний сайт Полтавського університету економіки і торгівлі: <https://puet.edu.ua/>
16. Prytys V. I., Havlovska N. I., Rudnichenko Ye. M. (2018) Instytutsionalne seredovyshche formuvannia systemy bezpekoorієntovanoho upravlinnia promyslovym pidpriemstvom v umovakh hlobalizatsiinykh zmin. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu* [Institutional environment of forming a system of safety-oriented management of industrial enterprises in the context of globalization changes]. *Ekonomichni nauky*. [Bulletin of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences] no. 6 (1), pp. 230–232. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2018-264-6\(1\)-230-232](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2018-264-6(1)-230-232)
17. Prytys V. I., Havlovska N. I., Prytys N. I., Rudnichenko Ye. M. (2019) Doslidzhennia bazovykh katehori bezpekoorієntovanoho pidkhodu v upravlinni pidpriemstvamy [Research of basic categories of safety-oriented approach in enterprise management]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. [Khmelnytskyi National University. Economic Sciences]. no. 2, pp. 23–30. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2019-268-2-23-30>
18. Prytys V. I. (2020) Umovy realizatsii bezpekoorієntovanoho upravlinnia pidpriemstvamy z urakhuvanniam isnuuyuchykh zahroz [Conditions for implementing security-oriented management of enterprises taking into account existing threats]. *Biznes Inform*. [Business Inform]. no. 3, pp.453–459. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-453-459>
19. Prytys V. I. (2020) Metodychne ta orhanizatsiine zabezpechennia bezpekoorієntovanoho upravlinnia pidpriemstvamy [Methodological and organizational support for security-oriented management of enterprises]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. [Bulletin of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences]. no. 1, pp. 94–99. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-278-1-18>
20. Ariely Berns. Neuromarketing: the hope and hype of neuroimaging in business. Nature Reviews Neuroscience. Retrieved from: <http://www.nature.com/nrn/journal/v11/n4/full/nrn2795.html>. [in English]
21. Schneider Gerald E. (2014) Brain Structure and Its Origins: in Development and in Evolution of Behavior and the Mind. The MIT Press, 728. [in English].

Надійшла (received) 12.03.2025

Відомості про авторів / About the Authors

Шимановська-Діанич Людмила Михайлівна (Shymanovska-Dianyich Lyudmyla) – завідувачка кафедри менеджменту, д.е.н., професор, Полтавський університет економіки і торгівлі ORCID: 0000-0001-6499-0953; Email: ludad584658@ukr.net

Лозова Оксана Василівна (Lozova Oksana) – к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, Полтавський університет економіки і торгівлі ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7358-8640>; E-mail: oksana_lozova@ukr.net

Коломієць Богдан Сергійович (Kolomiiets Bohdan) – доктор філософії (кандидат педагогічних наук), докторант, Полтавський університет економіки і торгівлі ORCID: 0000-0002-7723-6666; Email: kolombogd1@gmail.com